

مسابقات

فارسی پنجم دبستان

از مجموعه مرشد

- درس‌نامه‌ی مختصر و مفید (درس به درس)
- ۱۰۰۰ پرسش چهارگزینه‌ای (شامل: آزمون‌های ورودی مدارس تیزهوشان و نمونه دولتی استان‌های سراسر کشور، آزمون‌های ورودی مدارس خاص و...) با پاسخ‌نامه‌ی تشریحی
- نکته‌های کلیدی ادبی - زبانی که لازم است دانش‌آموزان ممتاز فرا گیرند.
- ده آزمون جامع با پاسخ‌نامه‌ی تشریحی

فاطمه قاسمی مرزبالی
زمانه فرجی ولوکلابی

مرشد: مرجع رشد و شکوفایی دانش‌آموزان

ویژه دانش‌آموزان ممتاز و داوطلبان شرکت در مسابقات
و آزمون‌های ورودی مدارس تیزهوشان و برتر

الْحَمْدُ لِلَّهِ

مقدمه

به نام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه برنگذرد

سپاس آفریننده‌ی بی‌همتا را که دست توانایش همواره یاریمان کرده تا قلم‌هایمان را در جهت آموختن و جلب رضایت حضرتش به حرکت درآوریم.

کتابی که هم‌اکنون پیش روی شماست با عنوان «مسابقات فارسی پنجم دبستان»، از مجموعه کتاب‌های تیزهوشان (مرشد) می‌باشد که مجموعه‌ای از پرسش‌های چهارگزینه‌ای فارسی پنجم ابتدایی است و از سؤالات آزمون‌های تیزهوشان (استعدادهای درخشان) و نمونه دولتی سی و یک استان که در سال‌های اخیر برگزار گردیده و همچنین المپیادهای علمی، استعدادهای برتر مدارس، آزمون‌های ورودی مدارس، آزمون‌های جامع استانی و ... گردآوری شده است.

مؤلفان، علاوه بر جمع‌آوری مجموعه سؤالات، سعی در انسجام بخشی به آموخته‌های دانش‌آموزان و ایجاد نظم و توالی مفاهیم را در سراسر کتاب داشته‌اند؛ بدین صورت که سؤالات را به صورت درس به درس تفکیک نموده و هر پرسش را با ذکر منبع در مقابل آن، در درس مربوط قرار داده‌اند.

در پاسخ‌نامه‌ی تشریحی، به تمام پرسش‌ها، پاسخ جامع داده شده است و به فراخور نیاز دانش‌آموزان به نکته‌های مهم برخی از پرسش‌ها به طور مفصل پرداخته شده است.

در ویرایش جدید این کتاب که مطالعه‌ی آن را آغاز کرده‌اید، برای هر درس، درس‌نامه‌ی مختصر و مفیدی اضافه شده است. هم‌چنین ده آزمون جامع با پاسخ‌نامه‌ی تشریحی هم در پایان کتاب آمده است که موفقیت دانش‌آموزان را در مسابقات و آزمون‌های ورودی تسهیل خواهد کرد.

این کتاب می‌تواند به عنوان مرجع مهمی برای استفاده‌ی دانش‌آموزان پایه‌ی پنجم ابتدایی، برای موفقیت در آزمون‌های مدارس استعدادهای درخشان، نمونه دولتی یا مدارس برتر قرار بگیرد.

باشد که این مجموعه سبب ارتقای سطح یادگیری و کسب موفقیت نهایی دانش‌آموزان عزیز میهنمان واقع شود. در این جا لازم می‌دانیم از مؤلفان خانم‌ها فاطمه قاسمی مرزبالی و زمانه فرحی ولوکلایی و خانم لیلا مهرعلی‌پور (حروف‌چین و گرافیک)، رضیه صفریان (تصویرسازی) و طوبی عینی‌پور (نمونه‌خوان) که در به ثمر رساندن این مجموعه زحمات زیادی متحمل شده‌اند، قدردانی کنیم.

امیدواریم معلمان گرامی، دانش‌آموزان و اولیای محترم با ارائه‌ی نظرات، انتقادات و پیشنهادهای خود، ما را در رفع اشکالات احتمالی این مجموعه و تقویت نقاط قوت آن یاری فرمایند.

انتشارات مبتکران

فهرست مطالب

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۱ :

تماشاخانه، رقص باد، مهارت‌های نوشتاری	۷
پاسخ‌نامه	۱۷

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۲ :

فضل خدا، راز گل سرخ، حکایت، مهارت‌های نوشتاری	۲۷
پاسخ‌نامه	۳۶

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۳ :

رازی و ساخت بیمارستان، خرد رهنمای و خرد دلگشای، مهارت‌های نوشتاری	۴۳
پاسخ‌نامه	۵۱

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۴ :

بازرگان و پسران، مهارت‌های نوشتاری	۵۷
پاسخ‌نامه	۶۴

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۵ :

چنار و کدوبن، حکایت، مهارت‌های نوشتاری	۶۹
پاسخ‌نامه	۷۶

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۶ :

سرود ملی، ای ایران، مهارت‌های نوشتاری	۸۱
پاسخ‌نامه	۸۹

درس هفتم (آزاد)

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۸ :

دفاع از میهن، آوازی برای وطن، حکایت، مهارت‌های نوشتاری	۹۴
پاسخ‌نامه	۱۰۲

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۹ :

نام‌آوران دیروز، امروز، فردا، سرای امید، مهارت‌های نوشتاری	۱۰۷
پاسخ‌نامه	۱۱۳

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۱۰ :

- نام نیکو، مهارت‌های نوشتاری ۱۱۷
- پاسخ‌نامه ۱۲۴

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۱۱ :

- نقش خردمندان، مهارت‌های نوشتاری ۱۲۸
- پاسخ‌نامه ۱۳۵

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۱۲ :

- فردوسی، فرزند ایران، حکایت، مهارت‌های نوشتاری ۱۳۹
- پاسخ‌نامه ۱۴۳

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۱۳ :

- روزی که باران می‌بارید، بال در بال پرستوها، مهارت‌های نوشتاری ۱۴۶
- پاسخ‌نامه ۱۵۲

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۱۴ :

- شجاعت، مهارت‌های نوشتاری ۱۵۶
- پاسخ‌نامه ۱۶۲

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۱۵ :

- کاجستان، زیر آسمان بزرگ، حکایت (حکمت)، مهارت‌های نوشتاری ۱۶۶
- پاسخ‌نامه ۱۷۳

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۱۶ :

- وقتی بوعلی کودک بود، چشمه و سنگ، مهارت‌های نوشتاری ۱۷۷
- پاسخ‌نامه ۱۸۴

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۱۷ :

- کار و تلاش، همه چیز را همگان دانند، حکایت، مهارت‌های نوشتاری ۱۸۹
- پاسخ‌نامه ۱۹۶

ده آزمون جامع همراه با پاسخ‌نامه‌ی تشریحی

- آزمون ۱ تا ۱۰ همراه با پاسخ‌نامه‌ی تشریحی ۲۰۰

تماشاخانه، رقص باد، خنده‌ی گل، مهارت‌های نوشتاری

درس ۱

درس ۱ واژه آموزی نامه

متضاد: کلمه‌های متضاد یا مخالف به کلمه‌هایی می‌گویند که از نظر معنی و مفهوم مخالف هم هستند.

مثال: کامل $\neq$ ناقص دانا $\neq$ نادان ظلم $\neq$ عدل پیر $\neq$ جوان

برای تشخیص این که، گاهی این کلمه‌ها با هم متضاد هستند یا نه، باید معنای این کلمات را هم خوب بدانیم.

نکته: با اضافه کردن (با) (بی) می‌توان کلمه‌های متضاد ساخت:

مثال: با ادب $\rightarrow$ بی ادب با سلیقه $\rightarrow$ بی سلیقه بی هوش $\rightarrow$ هوش $\rightarrow$ با هوش

در بعضی از کلمه‌ها فقط (بی) مورد استفاده قرار می‌گیرد.

مثال: بیکار، بی سبب

نکته: همه‌ی واژه‌ها در زبان فارسی مخالف ندارند مانند: دفتر، خودکار، مداد، میز، کتاب و... و گاهی هم یک کلمه دارای چندین معناست که شامل چندین واژه‌ی متضاد هم می‌شود.

مثال: مخالف واژه‌ی «راست»

کوچه‌ی راست $\leftarrow$ کوچه‌ی چپ سخن راست $\leftarrow$ سخن دروغ قامت راست $\leftarrow$ قامت شکسته

سوالات چهارگزینه‌ای

(تیزهوشان)

۱. در کدام بیت، تضاد وجود ندارد؟

۱) تو نه مثل آفتابی که حضور و غیبت افتد	دگران روند و آیند و تو هم چنان که هستی
۲) آسان بودت گر شب و روز و مه و سالت	روز عمل و مزد، بود کار تو دشوار
۳) به گیتی به از راستی پیشه نیست	ز کثری بتر هیچ اندیشه نیست
۴) باد سرد آرام بر صحرا گذشت	سبزه زاران رفته رفته زرد گشت

۲. در کدام بیت، آرایه‌ی تضاد وجود دارد؟

۱) برگ برگ گل به رقص باد ریخت	رشته‌های بید بُن از هم گسیخت
۲) چشمه کم کم خشک شد، بی آب شد	باغ و بستان، ناگهان در خواب شد
۳) برگ نو آرد، درخت نارون	سبز گردد، شاخساران کهن
۴) باز می‌آید پرستو، نغمه‌خوان	باز می‌سازد در اینجا آشیان

۳. مفهوم کدام گزینه، با بقیه در تضاد است؟

- (۱) سخن‌ها داشت با هر خاک و بادی
(۲) جفا از آب و گل می‌دید بسیار
(۳) ستم‌ها می‌کشید ز باد و ز خاک
(۴) به وقت غله خرمن توده کردی

(نیزهوشان)

۴. کدام کلمه‌ها با هم مخالف هستند؟

- (۱) مقاوم، پایدار (۲) جدید، تازه (۳) ثروتمند، غنی (۴) بیگانه، آشنا

(نمونه دولتی)

۵. متضاد کدام یک از گزینه‌های زیر، صحیح نیست؟

- (۱) درشتی و نرمی (۲) مرز و بوم (۳) صلح و جنگ (۴) نرمی و زبری

(سایت معلم پایه پنجم)

۶. در کدام یک از کلمه‌های زیر، نمی‌توان با اضافه کردن «با» و «بی» دو کلمه مخالف ساخت؟

- (۱) سواد (۲) هنر (۳) ادب (۴) راه

(مسابقه علمی)

۷. هم‌خانواده کلمه «فضل» کدام کلمه نیست؟

- (۱) فاضل (۲) قضا (۳) فضیلت (۴) افضل

(مسابقه علمی)

۸. مخالف کلمه‌های «نومید» و «بینا» کدام گزینه است؟

- (۱) ناامید، نابینا (۲) امیدوار، نابینا (۳) امیدوار، بینایی (۴) ناامید، بینایی

(نمونه دولتی)

۹. در کدام یک از گزینه‌های زیر کلمه‌های مخالف به کار نرفته است؟

- (۱) چه گویم که این بچه دیو کیست؟
(۲) در نومیدی بسی امید است
(۳) پس برگردید و برگردد روزگار
(۴) نیست در عالم زهجران تلخ‌تر
(۱) پلنگ دو رنگ است یا خود پری است
(۲) پایان شب سیه سپید است
(۳) دل به دنیا در نبندد هوشیار
(۴) هر چه خواهی کن ولیکن آن مکن

۱۰. کدام دو کلمه مترادف نیستند؟

- (۱) نکوهیدن: سرزنش کردن (۲) فلک: آسمان (۳) ساکت: شلوغ (۴) می‌تند: می‌بافند

(نمونه دولتی)

۱۱. کدام گزینه، به ترتیب مترادف و متضاد کلمه‌ی «معدود» را نشان می‌دهد؟

- (۱) اندک - اعداد (۲) بسیار - تعداد
(۳) کم - متعدد (۴) محدود - عدد

۱۲. در کدام گزینه کلمه‌های مترادف به کار نرفته است؟

- (۱) ما می‌توانیم برای شناخت بهتر عالم، زمستان را با تابستان مقایسه کنیم.
(۲) علف‌های سبز، خیلی نرم و شکننده هستند.
(۳) کف زمین، سخت و محکم است.
(۴) مردم ایران، علیه ظلم و ستم شاه قیام کردند.

۱۳. کدام گزینه با بقیه متفاوت است؟

- (۱) عظمت (۲) معرفت (۳) جلال (۴) بزرگی

۱۴. در کدام گزینه، تضاد وجود ندارد؟

- (۱) امروز یا فردا کف زمین را می‌شکافند.
(۲) علف‌های لطیف و محکم سر در می‌آورند.
(۳) نظم، انسان را موفق می‌کند نه هرج و مرج
(۴) در سرمای سخت یا گرمای زیاد پژمرده می‌شوند.
۱۵. رابطه‌ی کدام دو واژه با بقیه متفاوت است؟

- (۱) آرمان و آرزو (۲) کهن و جدید
(۳) الگو و اسوه (۴) تأمل و اندیشه
۱۶. متضاد کدام کلمه، اشتباه نوشته شده است؟

- (۱) تازه ≠ کهنه
(۲) تشنه ≠ سیراب
(۳) تیره ≠ روشن
(۴) مختصر ≠ کوتاه

۱۷. معنی کدام کلمه، نادرست است؟

- (۱) ویژگی: نشانه (۲) تصوّر: گمان (۳) عظیم: بزرگ (۴) سرشار: پُر

۱۸. معنای کدام یک از کلمه‌های زیر، درست نیست؟

- (۱) تنومند: قوی (۲) درنگ: توقف (۳) تالاب: رودخانه (۴) تصور: خیال

۱۹. معنی و مفهوم کدام یک از قسمت‌های مشخص شده، درست نیست؟

- (۱) مطالعه در طبیعت و تأمل درباره‌ی چیزهایی که هر روز می‌بینیم: اندیشیدن
(۲) جهانی که در آن زندگی می‌کنیم، سرشار از شگفتی‌ها است: هیجان
(۳) ما برخی از رفتارها، کردارها و کارهای خودمان را از روی عادت انجام می‌دهیم: رسم
(۴) برگ نو آرد، درخت نارون سبز گردد، شاخساران کهن: قدیمی

(مسابقات علمی آینده‌سازان)

۲۰. معنی کدام یک از گزینه‌ها، نادرست است؟

- (۱) تأمل: فکر کردن (۲) رویا: بیداری (۳) روان: جاری (۴) عظمت: باشکوه

(آزمون پیشرفت تحصیلی)

۲۱. در کدام جمله زیر، کلمه‌های مترادف (هم‌معنی) به کار رفته است؟

- (۱) با افزایش گرما، بیماری‌های زیادی مثل گرم‌زدگی و مالاریا شیوع پیدا می‌کند.
(۲) هوا مخلوطی از چند گاز است که می‌تواند سرد یا گرم باشد.
(۳) در عصر گرما، قسمت‌هایی از زمین به صحرا تبدیل شد.
(۴) با افزایش گرمای هوا، به تدریج با کاهش آب شیرین مواجه می‌شویم.

۲۲. املاي کدام کلمه، با توجه به معنای آن، نادرست است؟

- (۱) صخره: تخته سنگ (۲) صبور: بردبار (۳) صهل: آسان (۴) عظیم: بزرگ

۲۳. در عبارت زیر، چند غلط املايي وجود دارد؟

«به پروانه‌ای با بال‌هایی مخملی، به قطره‌های باران که حلقه‌های ساکت روی آب را می‌سازند، گوش کن. آیا می‌توانی صدای حشره‌هایی را که در زیر می‌جنبند، بشنوی؟ صدای ماهی‌های طالب را چطور؟»

- (۱) چهار (۲) سه (۳) دو (۴) یک

۲۴. کدام کلمه از نظر املائی غلط نوشته شده است؟

- (۱) تأمل (۲) هکمت (۳) عمیق (۴) لطیف

۲۵. برای جاهای خالی در بیت زیر به ترتیب کلمه‌های، کدام گزینه، مناسب است؟

«کرد دانه‌ها در زیر خاک کرد کوته شاخه‌ی تاک»

- (۱) دهقان - بلند (۲) پیچان - کشاورز (۳) بلند - دهقان (۴) دهقان - پیچان

(نمونه دولتی)

۲۶. کدام دسته از کلمه‌های زیر، مخالف هم نیستند؟

- (۱) جاهل، دانا (۲) پاک، کثیف (۳) مفید، مضر (۴) مونس، همدم

(نمونه دولتی)

۲۷. روابط واژگانی کدام گزینه، با دیگر گزینه‌ها، متفاوت است؟

- (۱) بلا و مشقت (۲) خرد و اندیشه (۳) شادکامی و ناکامی (۴) مدح و ثنا

۲۸. املائی چند کلمه در متن زیر، نادرست است؟

«جهانی که در آن زندگی می‌کنیم سرشار از شگفتی‌ها است. در بلندترین جای آن از دل سخره‌ها و سنگ‌ها چشمه‌ای روان است؛ پس مطالعه در طبیعت و تعامل درباره‌ی چیزهایی که هر روزه می‌بینیم و از کنارشان می‌گذریم، راه مناسبی برای شناخت آن‌ها است.»

- (۱) سه (۲) دو (۳) چهار (۴) یک

۲۹. در کدام یک از گزینه‌های زیر، غلط املائی دیده می‌شود؟

- (۱) سبز گردد، شاخساران کهن (۲) باد سرد آرام از صحرا گذشت
(۳) برگ برگ گل به رقص باد ریخت (۴) باز می‌آید پرستو نغمه‌خان

۳۰. شاعر کدام یک از گزینه‌های زیر با بقیه متفاوت است؟

- (۱) فصل پاییز و زمستان می‌رود بار دیگر، چون بهاران می‌شود
(۲) گل بخندد، بر سر گل بوته‌ها پُر کند بوی خوش گل، باغ را
(۳) توحید گوی او، نه بنی آدم‌اند و بس هر بلبلی که زمزمه بر شاخسار کرد
(۴) باز می‌آید پرستو نغمه‌خوان باز می‌سازد در اینجا آشیان

۳۱. در کدام گزینه، رابطه‌ی دو واژه، مترادف است؟

- (۱) لطیف و خنک (۲) عظمت و جلال (۳) چشمه و آب (۴) امید و علاقه

۳۲. املائی کدام گزینه، با توجه به معنی، نادرست است؟

- (۱) طراوت: تازگی (۲) تأمل: اندیشه کردن (۳) کهن: قدیمی (۴) فضل: بخشش

۳۳. کدام یک از گزینه‌های زیر، با بقیه متفاوت است؟

- (۱) لطیف (۲) لطافت (۳) اطفال (۴) لطف

۳۴. هم‌خانواده، کدام گزینه، نادرست است؟

- (۱) مجموع، جامع، جمع (۲) اوقات، واقف، وقت (۳) مصرف، مصارف، صرف (۴) اعظم، تعظیم، معظم

۳۵. با توجه به متن، کدام گزینه، مناسب جای خالی است؟

«عالم، تماشاخانه‌ی شگفتی‌های است. این جهان دفتری است که خدای مهربان به پاکی و زیبایی در آن و می‌نگارد.»

۳۶. اگر واژه‌های زیر را، به ترتیب حروف الفبا، مرتب کنیم، آخرین واژه کدام است؟
(تیزهوشان)

۳۷. کدام ترکیب، صفت و موصوف است؟
(نمونه دولتی)

۳۸. کدام یک، فقط پیش از موصوف می‌آید؟
(نمونه دولتی)

۳۹. کدام یک از کلمه‌های زیر، صفت است؟

۴۰. در کدام گزینه‌ی زیر، موصوف و صفت وجود دارد؟

۴۱. کدام یک از ترکیب‌های زیر، با بقیه متفاوت است؟

۴۲. در همه‌ی گزینه‌ها به جز گزینه‌ی، ترکیب وصفی به کار رفته است.

۴۳. همه‌ی گزینه‌ها به جز گزینه‌ی، ترکیب وصفی هستند.

۴۴. کدام یک از واژه‌های زیر، با بقیه هم‌خانواده نیست؟

۴۵. در کدام یک از مصراع‌های زیر، ترکیب وصفی دیده نمی‌شود؟

۴۶. مخالف کلمه‌ی «ظاهر» کدام است؟

۴۷. کدام یک از واژه‌های زیر، با بقیه هم‌خانواده نیست؟

۴۸. کدام یک از واژه‌های زیر، با بقیه هم‌خانواده نیست؟

۴۹. کدام یک از واژه‌های زیر، با بقیه هم‌خانواده نیست؟

۴۷. مخالف کدام یک از گزینه‌های زیر درست است؟

(آزمون‌های مبتکران)

- (۱) جهل $\neq$ عالم (۲) پاک $\neq$ مفید (۳) فقر $\neq$ ثروتمند (۴) ضرر $\neq$ سود

۴۸. کدام یک از کلمه‌های زیر با هم مخالف هستند؟

(آزمون‌های مبتکران)

- (۱) فقر و تنگ‌دستی (۲) عشق و علاقه (۳) صداقت و پاکی (۴) آرام و شلوغ

۴۹. در کدام گزینه «واو ربط» آمده است؟

- (۱) علف‌های نازک، کف زمین سخت را می‌شکافند و بیرون می‌آیند.
(۲) یکی از آفریده‌های زیبا و لطیف، گیاهان هستند.
(۳) من و شما باید این ویژگی را در خود پرورش دهیم.
(۴) برخی از رفتارها، کردارها و کارهای خودمان را از روی عادت انجام می‌دهیم.

۵۰. در کدام گزینه، حرف «و» با بقیه متفاوت است؟

- (۱) باز هم خواند و تماشا کرد.
(۲) خانه‌های خاک و خون خورده.
(۳) در نگاهش خشم و آتش نمی‌دیدند.
(۴) ایران مهد شیران و دلیران است.

(نمونه دولتی)

۵۱. در کدام گزینه، «حرف ربط» وجود دارد؟

- (۱) بخور تا توانی به بازوی خویش
(۲) فرشته‌ات به دو دست دعا نگه دارد
(۳) شود سهل پیش تو دشوارها
(۴) آب گوارایی که زندگی ما به آن وابسته است.

(نمونه دولتی)

۵۲. کدام گزینه، «حرف ربط» نیست؟

- (۱) که (۲) به (۳) و (۴) ولی

(نمونه دولتی)

۵۳. در کدام عبارت، «حرف ربط» وجود ندارد؟

- (۱) خنده‌کنان گفت که ای بی‌خبر
(۲) ما هنر اندوخته‌ایم و تو عار
(۳) به کنند در استاد و ابرام کرد
(۴) نشد چشمه از پاسخ سنگ، سرد

(تیزهوشان)

۵۴. نوع حرف «و» در کدام گزینه متفاوت است؟

- (۱) ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند
(۲) آدم و نوح و خلیل و موسی و عیسی آمده مجموع در ظلال محمد
(۳) دل و دین و عقل و هوشم همه را به باد دادی
(۴) برید و درید و شکست و بیست

(آزمون پیشرفت تحصیلی)

۵۵. در متن زیر، چند حرف ربط دیده می‌شود؟

«روزی قائم مقام تصمیم گرفت بچه‌ها را امتحان کند؛ به همین خاطر از آن‌ها سؤالاتی پرسید اما بچه‌ها نتوانستند به سؤال‌ها پاسخ دهند؛ ولی امیرکبیر به آن سؤال‌ها پاسخ صحیح داد. قائم مقام با تعجب از او پرسید: «این‌ها را از کجا فرا گرفته‌ای» او پاسخ داد: از پشت در اتاق درس.»

- (۱) سه (۲) دو (۳) چهار (۴) پنج

۵۶. بیت زیر کدام مفهوم را می‌رساند؟

«از زمین خشک می‌روید گیاه چشمه جوشد، آب می‌افتد به راه»

- (۱) با آمدن بهار زمین خشک، سرسبز می‌شود.
- (۲) در زمین خشکی که آب باشد گیاه می‌روید.
- (۳) وقتی چشمه از دل زمین بجوشد همه جا را آب فرا می‌گیرد.
- (۴) در کنار چشمه گیاهان زیاد می‌رویند.

۵۷. در بیت زیر منظور از خنده‌های گل چیست؟

«گل بخندد بر سر گل بوته‌ها پُر کند بوی خوش گل، باغ را»

- (۱) باز شدن غنچه‌ی گل
- (۲) شاد شدن گل
- (۳) مغرور شدن گل
- (۴) احساس برتری گل نسبت به بوته‌های دیگر

۵۸. شاعر شعر «رقص باد، خنده‌ی گل» کیست؟

- (۱) محمدجواد محبت
- (۲) محمود کیانوش
- (۳) پروین دولت‌آبادی
- (۴) پروین اعتصامی

۵۹. کدام یک از کنایه‌های زیر به معنی «تعجب کردن» می‌آید؟

- (۱) دست روی دست گذاشتن
- (۲) گر صبر کنی زغوره حلوا سازی
- (۳) انگشت به دهان ماندن
- (۴) دل به دریا زدن

۶۰. در کدام یک از گزینه‌های، زیر «کنایه» وجود دارد؟

- (۱) انگشت به دهان می‌مانیم که آب چگونه از دل سنگ بیرون می‌آید.
- (۲) آیا تو صدای تاریکی شب را می‌شنوی؟
- (۳) عالم، تماشاخانه‌ی شگفتی‌های آفرینش است.
- (۴) جهان دفتری است که خدا به پاکی و زیبایی در آن می‌نگارد.

۶۱. در بیت زیر، چند کلمه‌ی کوتاه شده به کار رفته است؟

«چهر چمن زرد شد از تند باد برگ ز گل، غنچه ز گلشن فتاد»

- (۱) یک
- (۲) دو
- (۳) سه
- (۴) چهار

۶۲. در بیت زیر، چند کلمه‌ی کوتاه شده به کار رفته است؟

«کرد دهقان، دانه‌ها در زیر خاک کرد کوه، شاخه‌ی پیچان تاک»

- (۱) یک
- (۲) دو
- (۳) سه
- (۴) چهار

۶۳. تعداد جمله‌ها در کدام یک از بیت‌های زیر، نادرست است؟

(۱) باد سرد آرام بر صحرا گذشت	سبزه‌زاران رفته رفته، زرد گشت (۲ جمله)
(۲) چشمه کم کم خشک شد، بی آب شد	باغ و بستان ناگهان در خواب شد (۳ جمله)
(۳) کرد دهقان، دانه‌ها در زیر خاک	کرد کوتاه، شاخه‌ی پیچان تاک (۲ جمله)
(۴) برگ درختان سبز در نظر هوشیار	هر ورقش دفتری‌ست، معرفت کردگار (۲ جمله)

۶۴. تعداد جمله‌های کدام بیت با بقیه فرق دارد؟

(۱) به هزار نقش زیبا	گل و سبزه را کشیدی
(۲) تو که یگانه نیستی با او	آشنای همیشه خوب، کتاب
(۳) با تندرستی زندگی هست	با زندگی، امید و شادی
(۴) گرت پایداری است در کارها	شود سهل پیش تو دشوارها

۶۵. تعداد جمله‌ها در کدام گزینه بیش‌تر است؟

(۱) باز می‌آید پرستو نغمه‌خوان	باز می‌سازد در اینجا آشیان
(۲) برگ نو آرد درخت نارون	سبز گردد شاخساران کهن
(۳) باد سرد آرام بر صحرا گذشت	سبزه‌زاران رفته رفته زرد گشت
(۴) چشمه کم کم خشک شد، بی آب شد	باغ و بستان ناگهان در خواب شد

۶۶. با توجه به بیت زیر، کدام گزینه نادرست است؟

«باد سرد، آرام بر صحرا گذشت سبزه‌زاران، رفته‌رفته زرد گشت»

(۱) آرام ← صفت	(۲) باد ← نهاد	(۳) گشت ← ماضی	(۴) صحرا ← متمم

۶۷. در کدام گزینه، «قید» وجود ندارد؟

(۱) مثل لبخند باز خواهم شد	(۲) دانه آرام بر زمین غلتید
(۳) باز موضوع تازه‌ای داریم	(۴) ذره ذره به آسمان بروم

۶۸. در کدام گزینه‌ی زیر، «جان بخشی» وجود دارد؟

- (۱) یک تکه ابر ساکت در آسمان شنا می‌کند.
- (۲) دیوارهای بلند بالا و تنومند خودنمایی می‌کنند.
- (۳) در بلندترین جای کوهستان، از دل صخره‌ها چشمه‌ای روان است.
- (۴) عنکبوت‌ها، بین زمین و آسمان تار می‌تنند.

۶۹. در کدام گزینه، «جان بخشی به اشیا» وجود ندارد؟

(۱) باز چشم جوانه‌ای وا شد	(۲) گل بخندد بر سر گل بوته‌ها
(۳) شبنم از روی گل برخاست	(۴) بچه‌ها گرم گفت و گو بودند

۷۰. در عبارت زیر، چند بار آرایه‌ی جان‌بخشی به کار رفته است؟

«خورشید سرش را به سینه‌ی آسمان تکیه داده بود و گرم‌تر از همیشه می‌تابید. جوانه به سختی نفس می‌کشید و سنگ با اندوه بسیار به او نگاه می‌کرد.»

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۷۱. در کدام جمله، «را» نشانه‌ی مفعول نیست؟

- (۱) لقمان را گفتند
(۲) آسمان آبی، چشم را نوازش می‌دهد
(۳) هنوز مرا نشناخته‌اید
(۴) خویشتن را به جای درساختم

(آزمون جامع)

۷۲. کدام گزینه، «منادا» ندارد؟

- (۱) تا تو ای بهار تازه آمدی
(۲) خدایا به ما مهربانی بده
(۳) خدایی که از بوی گل بهتر است
(۴) سعیدیا مرد نکلونام نگیرد هرگز
سروهای سرفراز آمدند
دلی ساده و آسمانی بده
صمیمی‌تر از خنده‌ی مادر است
مرده آن است که نامش به نجویی نبرند

(آزمون آینده‌سازان)

۷۳. در عبارت زیر، چند واژه‌ی جمع به کار رفته است؟

«پدربزرگش که خود شاعر سرشناسی در شیراز بود، نوه‌اش را به همراه خود به مجالس شعرا می‌برد تا تجارب زیادی کسب کند.»

- (۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) یک

۷۴. مفرد کدام جمع، نادرست است؟

- (۱) مصائب: مصیبت
(۲) فواید: فایده
(۳) تجارب: تجربه
(۴) حواس: احساس

۷۵. کدام یک از گزینه‌های زیر، جمع است؟

- (۱) بامدادان (۲) سحرگاهان (۳) شاخساران (۴) بهاران

۷۶. متن «آفریده‌های ساکت خدا» اثر کدام یک از افراد زیر است؟

- (۱) مهدی آذر یزدی
(۲) هوشنگ مرادی کرمانی
(۳) هانس کریستین آندرسن
(۴) نانسی سویتلند

۷۷. زمان گذشته‌ی فعل جمله‌ی «رود پر آبی نیز از آن سرچشمه می‌گیرد» در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) گرفته می‌شود (۲) خواهد گرفت (۳) گرفته بود (۴) بگیرد

۷۸. کدام کلمه، جمع نیست؟

- (۱) منابع (۲) تصاویر (۳) سیمان (۴) نقاط

(مسابقه علمی)

۷۹. فعل کدام گزینه داشتن حالتی را بیان می‌کند؟

- (۱) گل بخندد بر سر گل بوته‌ها
(۲) سبزه‌زاران رفته رفته زرد گشت
(۳) باز می‌آید پرستو نغمه‌خوان
(۴) کرد دهقان دانه‌ها در زیر خاک

۸۰. با توجه به بیت زیر، کدام گزینه نادرست است؟

«خدا آن ملتى را سرورى داد که تقدیرش به دست خویش بنوشت»

- (۱) خدا: نهاد (۲) ملتى: مفعول (۳) تقدیرش: مفعول (۴) خویش: مضاف‌الیه

۸۱. زمان فعل کدام گزینه، با بقیه متفاوت است؟

- (۱) برگ نو آرد، درخت نارون (۲) پر کند بوی خوش گل، باغ را
(۳) باز می‌آید پرستو، نغمه‌خوان (۴) کرد کوتاه، شاخه‌ی پیچان تاک

۸۲. در عبارت زیر، پیش از واژه‌ی «به» کدام نشانه نگارشی قرار می‌گیرد؟

«ما برخی از رفتارها، کردارها و کارهای خودمان را از روی عادت انجام می‌دهیم به همین دلیل از خود نمی‌پرسیم که چرا این‌گونه است.»

- (۱) ویرگول (۲) نقطه (۳) نقطه ویرگول (۴) دو نقطه

۸۳. در پایان سومین جمله‌ی عبارت زیر، کدام نشانه‌ی نگارشی قرار می‌گیرد؟ (مسابقه علمی)

«ایران کشوری بزرگ است و پهناور چه زیباست کوه‌های سر به فلک کشیده‌ی آن و مردمان آن شجاع و دلیرند.»

- (۱) نقطه (۲) علامت تعجب (۳) علامت پرسشی (۴) ویرگول

۸۴. با توجه به بیت زیر، کدام آرایه‌ی ادبی در آن دیده می‌شود؟

«گل بخندد بر سر گل بوته‌ها پُر کند بوی خوش گل، باغ را»

- (۱) تشبیه (۲) مراعات نظیر (۳) تضاد (۴) کنایه

۸۵. در بیت زیر، نقش دستوری «رخ» و «گوش» به ترتیب چیست؟ (آزمون مبتکران)

«دیده‌ای نیست نبیند رخ زیبای تو را نیست گوش که همی نشنود آوای تو را»

- (۱) نهاد - مفعول (۲) مفعول - نهاد (۳) مفعول - مفعول (۴) نهاد - متمم

۸۶. در کدام جمله معنی کلمه‌ی «عصر» با بقیه فرق دارد؟ (آزمون پیشرفت تحصیلی)

- (۱) ما، در عصر یخبندان زندگی نمی‌کنیم. (۲) در عصر یخبندان هوا بسیار سرد بود.
(۳) عصر هر روز، دمای هوا کاهش می‌یابد. (۴) عصر گرما بین دو دوره‌ی عصر یخبندان قرار دارد.

۱- گزینه‌ی (۴)

در گزینه‌ی (۱) کلمه‌های حضور و غیبت و روند و آیند متضادند.
در گزینه‌ی (۲) کلمه‌های شب و روز و آسان و دشوار متضادند.
در گزینه‌ی (۳) کلمه‌های راستی و کژی متضادند.

۲- گزینه‌ی (۳)

نُو و کهن با هم تضاد دارند؛ در سایر گزینه‌ها تضاد وجود ندارد.

۳- گزینه‌ی (۴)

گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳) از نظر مفهوم مثل هم هستند ولی گزینه (۴) مفهومی با سایر گزینه‌ها فرق دارد.

۴- گزینه‌ی (۴)

بیگانه و آشنا با یک‌دیگر تضاد دارند. سایر گزینه‌ها با یک‌دیگر مترادف هستند.

نکته‌ی ۱: کلمه‌های مترادف (هم‌معنی): به کلمه‌هایی گفته می‌شود که معنی و مفهوم یکسانی دارند و می‌توان از آن‌ها به جای یک‌دیگر استفاده کرد؛ مانند: تعجب: حیرت
شکوه: عظمت

۵- گزینه‌ی (۲)

مرز و بوم با یک‌دیگر مترادفند و به معنی سرزمین هستند. سایر گزینه‌ها متضاد هستند.

۶- گزینه‌ی (۴)

۷- گزینه‌ی (۲)

واژه: «قضا» با «فضل» هم‌خانواده نیست؛ یعنی دارای یک یا چند حرف مشترک نیستند.

۸- گزینه‌ی (۲)

نومید $\neq$ امیدوار

بینا $\neq$ نابینا

۹- گزینه‌ی (۳)

در گزینه‌ی اول از نظر مفهوم، پلنگ و پری (زشتی و زیبایی) با یک‌دیگر تضاد دارند.
در گزینه‌ی (۲) سیاه و سپید متضادند.
در گزینه‌ی (۴) کن و مکن متضادند.

۱۰- گزینه‌ی (۳)

ساکت و شلوغ متضادند. سایر گزینه‌ها با یک‌دیگر مترادفند.

۱۱- گزینه‌ی (۳)

مترادف معدود: کم
متضاد معدود: متعدد

۱۲- گزینه‌ی (۱)

تابستان و زمستان با یکدیگر متضادند. سایر گزینه‌ها نرم و شکننده، سخت و محکم، ظلم و ستم مترادف هستند.

۱۳- گزینه‌ی (۲)

معرفت به معنای شناخت می‌باشد و گزینه‌های عظمت، جلال و بزرگی با هم مترادفند.

۱۴- گزینه‌ی (۱)

در گزینه‌های (۲)، (۳)، (۴) به ترتیب لطیف و محکم، نظم و هرج و مرج، سرمای سخت و گرمای زیاد متضاد هستند.

۱۵- گزینه‌ی (۲)

کهن و جدید متضادند. سایر گزینه‌ها با یکدیگر مترادفند.

۱۶- گزینه‌ی (۴)

مختصر و کوتاه با یکدیگر مترادف هستند. متضاد مختصر، طولانی است.

۱۷- گزینه‌ی (۱)

ویژگی: صفت، خصلت

۱۸- گزینه‌ی (۳)

تالاب: آبگیر، برکه

۱۹- گزینه‌ی (۲)

هیجان به معنی آشفته شدن و به شوق آمدن است. در صورتی که شگفتی به معنی تعجب و حیرت می‌باشد.

۲۰- گزینه‌ی (۲)

رویا: خواب

۲۱- گزینه‌ی (۱)

افزایش و زیاد با یکدیگر مترادف هستند.

۲۲- گزینه‌ی (۳)

سهل: آسان

۲۳- گزینه‌ی (۲)

قطره‌های ⇐ قطره‌های

هلقه‌های ⇐ حلقه‌های

طالب ⇐ تالاب

۲۴- گزینه‌ی (۲)

عزمت ⇐ عظمت

۲۵- گزینه‌ی (۴)

دهقان، پیچان (کرد دهقان، دانه‌ها در زیر خاک) کرد کوتاه، شاخه‌ی پیچان تاک

۲۶- گزینه‌ی (۴)

مونس و همدم با یکدیگر مترادف هستند.

۲۷- گزینه‌ی (۳)

شادکامی و ناکامی مخالف یکدیگر هستند، سایر گزینه‌ها با یکدیگر مترادف هستند.

۲۸- گزینه‌ی (۱)

املائی درست، صخره - تأمل - می‌گذریم

۲۹- گزینه‌ی (۴)

نغمه‌خان ————— شکل درست ————— نغمه‌خوان

۳۰- گزینه‌ی (۳)

شاعر این بیت، سعدی است اما شاعر گزینه‌های (۱)، (۲) و (۴) پروین دولت‌آبادی است.

۳۱- گزینه‌ی (۲)

۳۲- گزینه‌ی (۴)

صخره: سنگ بزرگ

۳۳- گزینه‌ی (۳)

سه واژه، لطیف و لطافت و لطف هم‌خانواده‌اند؛
اما اطفال با آن‌ها هم‌خانواده نیست.

نکته‌ی ۲: به کلمه‌هایی هم‌خانواده گفته می‌شود که از یک ریشه گرفته شده باشند و ترتیب حروف اصلی آن‌ها

در کلمه‌های هم‌ریشه رعایت شود (یعنی حروف مشترک پشت سر هم نوشته شود) و از نظر معنی به هم نزدیک

باشند. (کلمه‌های هم‌خانواده در عربی)

مانند: عامل - معمول - عَمَّال - عمل

تعلیم - عالم - معلوم - معلم

گاهی کلمه‌های هم‌خانواده در زبان فارسی ملاکش «بن ماضی» و «بن مضارع» است.

مانند: دانش - دانا - دانشمند

بینش - بینا - بیننده - دیدار

بعضی از هم‌خانواده‌ها در زبان فارسی بُن فعلی ندارند.

مانند: گل‌زار - گلستان - گلدان - گل رخ

هنرور - هنرمند - هنردوست - باهنر

* جزء ثابت و اصلی فعل را «بن فعل» گویند.

شنیدم	شنیدی	شنید	شنیدیم	شنیدید	شنیدند ⇒ بن ماضی
می‌شنوم	می‌شنوی	می‌شنود	می‌شنویم	می‌شنوید	می‌شنوند ⇒ بن مضارع

۳۴- گزینه‌ی (۲)

اوقات و وقت هم‌خانواده‌اند؛ اما واقف با وقف و موقوفه هم‌خانواده است.

۳۵- گزینه‌ی (۲)

عالم، تماشاخانه‌ی شگفتی‌های آفرینش است. این جهان، دفتری است که خدای مهربان به پاکی و زیبایی در آن نگاشته و می‌نگارد.

۳۶- گزینه‌ی (۱)

(ترتیب حروف الفبا ک گ م ن و ه ی)

نکته‌ی ۳: - از کنار هم قرار گرفتن اسم + صفت ترکیب وصفی ساخته می‌شود؛ مانند: مادر مهربان

اسم صفت

- از کنار هم قرار گرفتن اسم + اسم ترکیب اضافی ساخته می‌شود؛ مانند: مادر زهره

اسم اسم

* روش‌های تشخیص ترکیب وصفی از ترکیب اضافی:

۱- معمولاً در بین موصوف و صفت می‌توانیم حرف (ی) بیاوریم، ولی هرگز در بین مضاف و مضاف‌الیه (ی) قرار نمی‌گیرد.

مثال: مادر مهربان ← مادری مهربان ← ترکیب وصفی

مادر زهرا ← مادری زهرا ← معنی نمی‌دهد. ترکیب اضافی

۲- دو کلمه‌ی (این) و (است) را به اول و آخر ترکیب اضافه می‌کنیم، اگر عبارت معنی بدهد ترکیب وصفی است و اگر معنی ندهد، ترکیب اضافی است. (البته کسره‌ی بین دو کلمه حذف می‌شود)

مثال: نگهبانِ خانه ← این نگهبان، خانه است ← معنی نمی‌دهد ← ترکیب اضافی

نگهبانِ مهربان ← این نگهبان، مهربان است ← معنی می‌دهد ← ترکیب وصفی

۳- به آخر کلمه‌ی دوم (تر) یا (ترین) اضافه می‌کنیم؛ سپس کسره‌ی بین دو کلمه را حذف کرده، در آخر، فعل است را به آن اضافه می‌کنیم؛ اگر عبارت معنی داد ترکیب وصفی است و اگر عبارت معنی نداد، ترکیب اضافی است.

مثال: مدادِ فاطمه ← مداد، فاطمه‌تر است ← معنی نمی‌دهد ← ترکیب اضافی

پدرِ دلسوز ← پدر، دلسوزتر است ← معنی می‌دهد ← ترکیب وصفی

۴- کسره بین دو کلمه را برمی‌داریم و بعد از کلمه‌ی اول، ویرگول می‌گذاریم و در آخر فعل (است) را قرار می‌دهیم، اگر عبارت معنی داد ترکیب وصفی است و اگر معنی نداد ترکیب اضافی است.

مثال: بادِ مهرگان ← باد، مهرگان است ← معنی نمی‌دهد ← ترکیب اضافی

گلِ خوشبو ← گل، خوشبو است ← معنی می‌دهد ← ترکیب وصفی

۳۸- گزینه‌ی (۱)

۳۹- گزینه‌ی (۳)

۴۰- گزینه‌ی (۱)

آب گوارا ترکیب وصفی است. سایر گزینه‌ها ترکیب اضافی (اسم + اسم) است.

۴۱- گزینه‌ی (۲)

درخت نارون ترکیب اضافی (اسم + اسم) است. سایر گزینه‌ها ترکیب وصفی (اسم + صفت) هستند.

۴۲- گزینه‌ی (۲)

ترکیب‌های وصفی در گزینه‌های (۱)، (۳) و (۴): پدیده‌های لطیف، آب گوارا، حلقه‌های ساکت